

НАПРЪДЪКЪ

ВЪСТНИКЪ ЗА НАРОДНИ, ПОЛИТИЧЕСКИ И КНИЖЕВНИ ПОВИНИ.

НАПРЪДЪКЪ излиза всъка сѣбота. — Годишното спомоществоване е, една Тур. Лира златна. А шестилсечното, половина Л. Т. — Ванг отъ Държавата, шестъ бел. меджидѣта вѣчески ПРЕДПЛАТЕНИ. — Писма неосвободени отъ поща парасж и на ржчвани за вѣстникъ не сѣдружени сѣ предплатата си не сѣ приети. — Пастолте-литъ отговарятъ за заплатата и иматъ право да зематъ на петнадесетътъхъ едно, като свбератъ отъ 5 спомоществования на горъ.

Подписката на спомоществованията става въ Цариградъ — Агонианъ Ханъ № 14 при Г-на Н. Пайденова редактора и притежателя. — Статии и дописки за общеполезни и народни работи са вѣлстватъ сѣ благодаренъ, въ всѣкий случай трѣба да сѣ снабдени сѣ потребнитъ си подписи. — За обнародване на частни извѣстия плаща по два гроша на редъ. — Испращанитъ статии и дописки за обнародване, обнародвани или не, назадъ са неврацатъ никому.

Спомоществованията почнуватъ отъ началото на всякой мѣсець

НАРОДОЧЕРКОВНИТЪ НАШИ РАБОТИ.

Въ послѣднѣо вѣме нѣкои си поисканъ да направятъ голѣмъ шумъ около прошенията изъ Цариградъ и изъ Руссе отпращени до Екзархията.

Мълчанѣто на Екзархията правяше да не може никой да си състави точно понятие, какъ са посрѣщатъ тѣзи прошения отъ нея; но вѣме бѣше да проговори. Ето най-послѣ и тя проговорила.

Отъ вѣренъ и сигуренъ изворъ знаемъ, че екзархийското началство отговорило на прошенѣто, което и са било пратило изъ Руссе и което било подписано, не отъ стотини подписи и много печати, както увѣряваше «Вѣкъ» който го обнародва прѣди да стигне въ Екзархията и, заблѣжете добръ, безъ дата, а отъ двадесетъ и четири подписа само. Този екзархийски отговоръ носилъ дата 23 Октомврия и билъ отъ слѣдущото съдържане, на което вѣрността и точността гарантируваме.

Екзархията са отпраща до Н. Пр. Г-на Григория Доростоло-Червенский и го извѣства че приела писмото му, сѣ което придружилъ прошенията отъ 7 Окт. Писмото прилага че тѣзи два документа сѣ представили прѣдъ очитъ на Св. Синодъ и на екзархийский Свѣтъ, по рѣшенне на които са отпраща и отговорътъ.

Екзархията исказва надѣжда, че Н. Пр. Г-нъ Григорий е ималъ грижа да освѣти просителитъ и да ги не остави въ безосновната мисль, че Екзархията е причина на оттегляването на Г-на Кръстевича отъ управлението на народочерковнитъ работи; за да отстранн обаче вѣка неизвѣстность и да изясни положенѣто, тя считала за потребно да направи едно кратко изложене на работитъ въ сѣщността имъ, което би показало ясно, до колко си има мѣстото да са мисли, че Екзархията е причинила оттегляването на Н. Благородие, до колко е простено да са отдава неповолното състояние на народочерковнитъ работи на неприятелистванѣто на Г-на Кръстевичъ въ управлението имъ, и до колко е умно да са мисли че трѣба да са натиква на слабостта на нѣкои които били подпаднали ужъ въ жалостно-укоризненни крайности, тласнати или отъ лични интереси или отъ различни страсти, както за голѣма жалост по незнаенъ или по увличане си позволяватъ да казватъ въ прошенѣто почитаемитъ нѣколко русенски граждани.

Извѣстно е, казва екзархийското писмо, че когато бѣше въ всичката си сила борбата на една възобновената свята прав. наша черкова противъ властолюбивитъ искания на цариградската патриархия и когато въ тѣзи най критически обстоятелства екзархийското началство би пригудено да трѣси помощъ и подкрепление за запазване на В. Ферманъ, при всичко че Г-нъ Кръстевичъ отъ съставяването на Екзархията и слѣдъ прогласяването на схизмата до тѣзи критически обстоятелства бѣ въ Екзархията и наедно сѣ нея въ всички перипетии на

дѣлото ни, като са случило тогава едно министерско промѣняване, което обнадждало патриархията, че ще са улесни да наложи схизмата, Н. Благородие прѣдпочелъ именно тогава да са откаже отъ Екзархията. При всичкото му това неоправдавано поведѣне когато станало избранѣто на екзархийский Свѣтъ, Екзархията сѣ благодаренъ видѣла да му ся отваря пътъ чрѣзъ избранѣто му за екзархийски свѣтъникъ да са повърне на мѣстото, което е достойно за просветелитъ му способности; но като му са съобщило писмено и съгласно сѣ устава избранѣто му и са поканилъ да приеме службата си, той писмено са отказалъ да приеме тѣзи служба сѣ извиняване, че усѣщалъ себе си немогущъ въ тѣзи извѣредни обстоятелства да помогне нѣщо на Екзархията.

Излишно е, казвалъ екзархийский отговоръ, да описваме какъо впечатлѣние произведе въ насъ отказването, а особено начинътъ на отказването на Н. Благородие. Ний мисляхми, че именно въ тѣзи мѣчни обстоятелства, както всѣкий здравомислящъ человекъ, така и Г. Кръстевичъ бѣ длъженъ повече отъ всѣкога да положи на разположението на младото Екзархийско началство просветелитъ си способности и общопознатата си опытность, особенно когато нещичествуваха нѣкои дадени да са бон, че екзархийското началство са е отдалечило отъ законнитъ основи, на които трѣба да е укрѣпена светата православна наша черкова.

Екзархийското началство, продължавалъ отговорътъ, е мислило и мисли, че въ полза на духовнитъ интереси на Христоблюбито изпълнение на Екзархията то е длъжно да са дръжи непоколебимо и точно о В. Ферманъ, който опрѣдѣлява и какви трѣба да сѣ отношенията на Екзархията къмъ Цариградската Патриархия, когато тази послѣдняя припознае и приеме този В. Актъ. Тѣзи е била отъ начало и до днесъ липпята на поведението на Екзархията. Работитъ идатъ да покажѣтъ, че тя е била благоразумна; защото чрѣзъ нея екзархийското началство е сполучило да тури въ дѣйствиѣ приспособлението на десетилъ членъ, като са спечалихъ на нашата черкова по законенъ пѣтъ двѣ отъ най-главнитъ епархии — ОХРИДСКАТА и СКОПСКАТА, най-послѣ, като постоянствувала въ тѣзи линия на поведѣние Екзархията сполучила да приеме позволенѣ да сѣ управлява по екзархийский уставъ, ако и да не е йоще облѣченъ сѣ царското подтверждение, и са удостоила сѣ височайше рѣшенѣ за извършването на истиямитъ и въ другитъ смѣсени епархии, което рѣшенѣ, ако и да не е йоще приведено въ дѣйствиѣ по причина на случившето са тогава министерско промѣняване, на дѣло съществувало, защото било и съобщено официално сѣ В. Министерско тескере отъ 19 Марта т. г.

Отъ тѣзи редове става явно, че самата липпца на поведѣние за екзархийското началство е била и е онѣзъ, която

му са предписва отъ В. Ц. Ферманъ и която му са е прѣпорѣчвала всѣкога, както отъ Доростоло-Червенската епархия тѣй сѣщо и отъ другитъ епархии безъ исклучение. Отъ което слѣдва че съвършено неправедно е да са приписватъ на нѣкои, както си позволяватъ просителитъ, нѣкакви си жалостно-укоризненни крайности, които нито е имало нито има въ Екзархията. Колкото за Г-на Кръстевичъ, казвалъ отговорътъ, далечъ отъ да е и помислило екзархийското началство да го отдалечи отъ управлението на народочерковнитъ работи, напротивъ е жалило, че са лишавала отъ съдѣйствието му. Но пакъ при всичката си жалостъ слѣдъ отричанѣто на Н. Благородие да приеме службата си въ Екзархийский Свѣтъ, екзархийското началство немогло безъ нарушаване на устава да дръжи отворено мѣстото му въ свѣта, нито пакъ и сега може, додѣ е пълненъ (!?) този свѣтъ, да въведе въ него произволно което и да е лице.

Въ заключение Екзархията призовава Н. Пр. Г-на Григория да съобщи този отговоръ на Епархийский си Свѣтъ и на подписанитъ въ прошенията и да ги посвѣтува да иматъ повече довѣрие въ дѣлото, което сѣ толкова трудове и жертви сѣи придобили и което сѣ Божия помощъ и сѣ общо постоянство при всичкитъ днешни прѣпятствия единъ день ще са увѣчае сѣ пълна сполука.

Да внимаваме!

Попрището на вѣстникаря е отъ най-благороднитъ, но въ сѣщото време отъ най-мѣчнитъ, отъ най-трѣливитъ и отъ най-неблагодарнитъ. Много пѣти изъ срѣдата на общитъ предмети, които занимаватъ вѣстникарството, са поевяватъ такъвѣ питання, които предъ него стоятъ като грѣмидни скали, такъвѣ питання, които не сѣ пѣто повече нито по малко освѣнъ гордневъ вѣзель за развързването на които потребва нѣкоя рѣшителна рѣка. Въ таквъзъ близкително да не кажемъ досущъ положенѣ са намѣрва днесъ за днесъ нашето вѣстникарство. Скала, грѣмидна скала стои предъ насъ и ний сѣи принудени да са боримъ срѣщу нея да я потърколимъ, да сѣи проправимъ пѣтъ и да вървимъ напредъ. Строга е длъжността на единъ вѣстникарь! Тежка е благородната мисль, която той са е наелъ да носи върху своитъ рамена. Той, въ безпристрастностьта си, е принуденъ много пѣти сѣ буйность да замаха и тамъ дѣто е приятелска страна, но дѣто, по злощастие, злото трѣба да са покаже на явѣ да са удари и да са порази. Въ този случай са иска характеръ твърдъ и непреклоненъ, характеръ рѣшителенъ, характеръ по-горенъ до посредственитъ.

Злото е зло, кждѣто и да са намѣрва то, въ каквато форма и да бжде облѣчено, въ каквито бон и да е представено. За поразяването му вѣстникарьтъ има едно всемогущо оръжие: правото и истината. Сѣ правото и истината, но искрено, но открито употреблявани, ний сѣи били всѣкоги обрѣжени въ публицистическото поприще. Сѣ правото и истината сѣи рѣшени да са боримъ за вѣнѣги, високо казвами ний това, додѣто обстоятелствата ни позволяватъ да държимъ перото въ рѣка, додѣто народътъ ни поддържа сѣ повѣрението си да му служимъ сѣ всичката си самоотвърженность, додѣто са увѣримъ че да служи човѣкъ народу си сѣ самопожертвование и сѣ пълна безинтересность било гламавщина, както си позволяваха на нѣколко пѣти да ни кажѣтъ това спекулативни нѣкои и самозванни водители на народнитъ наши интереси. Въ нѣмето на това право и на тѣзи истина, въ името на българскитъ най-драгоцѣнни интереси ний призоваваме вниманѣто на нашитъ сънародници и ги молимъ да бждѣтъ въ тѣзи особито обстоятелства най-предпазливи. Нашитъ очи трѣба да бждѣтъ, тѣй да кажемъ, отворени на четири, ний трѣба да бдимъ на дѣйствиата на всѣчки и чужденци и нашенци, отъ които единъ са наложили западна шапка, други облѣкли протестантска мантия, а трети повлѣкли калугерска патерница, патерница на православие и токо замахнѣтъ сѣ нея да удрятъ и дѣто му е мѣстото и дѣто не. Тѣ го-ворятъ въ името на народното добро, говорятъ сладко и привѣкателно, сочатъ са за негови ужъ доброжелатели и искренни приятели. Но едно внимателно преглѣждане въ сѣщността на тѣхнитъ покрити цѣли, едно по дълбочко изучаване на онѣзи побудителни причини, които ги каратъ да говорятъ сѣ измамливъ слогъ, ще ни увѣри че *гангъ*, който тѣ обвинватъ въ сладка и вкусна коричка, заключава въ себе таквъзъ отрова, която ний никога не би трѣбало да приближимъ до устнитъ си. Въ таквъзъ случай само ний ще можемъ да са увѣримъ че думитъ които играятъ изъ тѣхнитъ уста: народъ, патриотизмъ, отечество, мѣстни интереси, свѣсть, вѣра, Богъ, православие, това хеле православие, сѣ нѣщо по друго освѣнъ формули приготвени сѣ спекулативна цѣль. Всѣчки тѣзи думи сѣ таквъзъ прахъ, който тѣ хвърлятъ въ очитъ на народа за да не види скрититъ цѣли, фарисейскитъ намѣрениа, които тѣ криятъ. Но все напусто!

Ний не искаме този пѣтъ да са простираме сѣ по обширни разсѣлкования върху този предметъ, защото сѣбтали до-пѣти да са повърнемъ сѣ по-ясни подробности върху него. Време пѣта сѣ доволно критически. Нашитъ народочерковни работи, какго го казахми нѣколко пѣти, не отиватъ въ единъ таквъзъ пѣтъ, който да насърча чувствителний Българинъ. А нашата народна философия има най-положително право когато изъ практический животъ е изрекла поговорката: вѣлѣтъ обича мѣлното време.

Да! времето е мѣлпо и помежду насъ навѣрно са намѣрватъ таквизито животни за които мѣлата и тѣмнитата е ползователна, за които пощѣта е най-благоприятний случай да разиграватъ

Ний не искаме този пѣтъ да са простираме сѣ по обширни разсѣлкования върху този предметъ, защото сѣбтали до-пѣти да са повърнемъ сѣ по-ясни подробности върху него. Време пѣта сѣ доволно критически. Нашитъ народочерковни работи, какго го казахми нѣколко пѣти, не отиватъ въ единъ таквъзъ пѣтъ, който да насърча чувствителний Българинъ. А нашата народна философия има най-положително право когато изъ практический животъ е изрекла поговорката: вѣлѣтъ обича мѣлното време.

своите приготвени цели. Въ такова мъгливо и тъмно време вѣстникаството е длъжно да бъде освѣтителъ и водачъ въ пътя на истината и на правдата. То ако признава всичката благодарностъ и височина на своето послание, ако е толкось строго въ длъжноститъ си щото да са не улича отъ никаква партия, ако ще би тя и най-приятелска за него, вѣстникаството казвами трѣба да държи своите читатели на шрекъ, да ги освѣтлява, да имъ припомня тѣхнитъ права и длъжности, съ една рѣчь да гледа точно своята работа.

Какво е нашето вѣстникаство? Какви тежениия има то? До колко стои на височината на своето послание? Исплънява ли всѣкога строго и безпристрастно своите длъжности? — Това сѣ питання на които ний оставили да отговарятъ здравомислящите наши читатели. Трѣба само това да забѣлжеме че питаннята не сѣ представятъ всѣкога у насъ во всичката имъ правилностъ и че коренътъ на злото положение са търси тамъ дѣто то не е. Тѣй напирѣ ний сѣ не малко очудване видѣхми на последно че коренътъ на злото билъ въ това дѣло нѣмало пари у Екзархията, защото не сѣ плащало на екзархийскитъ чиновници. Да говоримъ такъвъ пѣща ще каже да поддържамъ че: злото е зло защото сѣществувало. Нѣмаше на пари, въ Екзархията, споредъ насъ, е едно зло, слѣдствие отъ неправиленъ ходъ на народочерковнитъ наши работи. Какъ и да е, а сѣ това ний искахми само да посочимъ на нашитъ читатели начина, по който нѣкои публицисти разглеждатъ работитъ и до колко тѣ сѣ далегледни въ своитъ предярки. А да направимъ това, мислимъ, че е наша длъжностъ.

Йоще двѣ-три думи прѣди да свършимъ. — Въ послѣднитъ броеве на *Напрѣдъкъ* ний откровенно показвахми дѣ е сѣщата причина на злото. Тѣзи отъ нашитъ читатели, които ни сѣ слѣдвали редовно, познали сѣ че ний не търсимъ злото въ слѣдствията на работитъ, но тамъ дѣто то са намѣрва дѣйствително. Нека кажемъ пакъ и тука пѣтьомъ че причината на неповоления ходъ на работитъ са кривъ въ една наша грѣшка: дѣто не са свѣжихми о време да са приготвимъ хора достойни, каджрин, образовани, родолюбци, искрени патриоти, които да застанатъ на чело на работата. Тамъ, въ нашата некаджриностъ и въ нашето неумѣяне, въ неприготовеността и неопитността на нашитъ архипастири, въ неблагоприятности и неразбранщината на нашитъ общини, сѣ една рѣчь въ нашето невѣжество ний трѣба да потърсимъ корена на злото. А какво е средството, радикалното средство за премахването на това зло, ний макаръ и да го показвахми въ членовѣтъ си *най-голямата наша потребба, отъ най-потребното за народа*, то пакъ ще има да говоримъ за него въ идущитъ си броеве.

Дано бждемъ само честити да не остане гласътъ ни гласъ като на оногось, който са сили да вика изъ пустинята.

Гюлханскитъ Хатти-шерифъ.

Третий номерий 1839, на Гюлхането, Султанъ Махмудъ издаде *Хатти-шерифъ* който са зове йоще: *Танзиматъ* сирѣчь *наредба*. Отъ това политическо приключение са истичатъ тѣмко трийсетъ и петь години. Подъ царуването на славний баща на сегашния владѣтель, не са бояхъ да събратъ и най ужаснитъ прѣчки. Посичането на Еничеритъ бѣ станало политическа потребба. — Еничеритъ са посѣкохъ. — Когато Рашидъ паша представи на своя господаръ единъ проектъ за реформа по учрежденята въ държавата, тогазъ тѣзи реформа са прие и рѣши. Това рѣшение роди Гюлханскитъ Хатти-шерифъ, който

сѣ *Хатти-хумаюнъ* отъ 1856, съставя политическитъ законникъ на Турция. Падишахитъ Махмудъ и Абдулъ-Меджидъ бѣхъ двама енергични реформатори (преобразователи).

Султанъ Абдулъ-Азизъ, синъ и братъ на своитъ предшественици, има като тѣхъ желането и крѣпката воля да ошастливи своитъ народи. Да му са посочи злото, ще каже да са добие отъ него доброто.

Танзиматътъ, сѣщински не значи реформа; йоще веднѣжъ казвами, тѣзи думи е едно-значуща сѣ наредба (организация). Танзиматътъ е прогласяване на началата единъ подновени отъ първитъ вѣкове на ислямизма, други извлечени изъ различни политически системи на западнитъ държави. Отъ него излѣзва политическата и управителна система която управлява Турция. Ако отъ трийсетъ и петь години насамъ той са е разширилъ по различни страни на управленето, той остава въ своята цѣлостъ многобройни празни мѣста. По своята природа той не е свършена работа: той е или бѣше началото на една система за реформа която трѣба или трѣбаше да са простира и подобрява непрестанно.

Танзиматътъ са дѣли на четири главни стѣрка: 1° правителството, 2° управленята и финанцитъ, 3° слѣбнитъ служби (правосѣдие и общенародно просвѣщение), 4° войската и морската сила. Той уздравява на Султановитъ подданици тѣхната безопасностъ, тѣхната честъ и тѣхния имотъ, иска да пѣтитъ да ставатъ по единъ редъ и най послѣ урежда събирането на войската.

Отъ появяването са Гюлханскитъ Хатти-шерифъ посрѣщамъ многобройни препятствия. Най напредъ помислихъ че това е сѣнь, утопия, нѣщо неосѣществимо, и между това той е не само вече дѣло между дѣлата, но йоще *Хатти-хумаюнъ* отъ 1856 дойде по-подиръ да го потвърди.

Новитъ правдини и новитъ постановления раждатъ по нужда нови требвания. Наистина, този Хатти-хумаюнъ положи по единъ формаленъ начинъ равенството на всички Султанови подданици, потвърждава духовнитъ преимуществи и свободности дадени отъ старина на всички християнски общини; позволява безразлично почитането къмъ всички подданици на държавата; прогласява свободата на вѣрослуженията, приемането на всички граждани въ публичнитъ служби; общава направи на общественни училища за наукитъ, искусства и промишлеността; урежда смѣсени сѣдилища; преобразува поправителната си система и събирането на данѣцитъ; позволява на странницитъ да имѣтъ земски имоти; най послѣ общава насърчването на общественитъ работи и поставянето на нови банки.

Тѣзи два хатта бѣхъ достойни за инициативата на двамата Султани. Но всичкитъ тѣзи общания одѣржахъ ли са, всичкитъ тѣзи закони приложени ли сѣ, и добринитъ що са ожидахъ отъ Гюлханския хаттъ и отъ Хатти Хумаюна добихъ ли са както ги искахъ Махмудъ и Абдулъ-Меджидъ? — Питането е важно и намъ е невѣзможно да отговоримъ изрично да или не. Между това ний можемъ да забѣлжимъ че отъ тѣмъ строгото му пазене, всѣки може да понита защо, на примѣръ подданицитъ на Султана и до дѣнь днешенъ са различаватъ по между си чрѣзъ разни назовавания? Има Българи, Ерменци, Гърци, Евреи, Турци и пр. Не е ли това цѣло цѣлниничко противорѣчие сѣ думитъ на *Танзимата*, на който не е постигнѣтъ цѣльта? Нема въ Англия не сѣ всичкитъ Англичани подданици на царица Виктория? Нема въ Франца единго гражданинъ зовѣтъ по името на неговата областъ и по вѣрата му? Не. Всѣки въ тѣхъ двѣ страни казва че «азъ съмъ Англичанинъ» или «азъ съмъ Френецъ.» Защо тогазъ не е тѣй сѣ всичкитъ подданици на Османската Държава? Защо всѣки отъ тѣхъ не са казва: азъ съмъ Турчинъ?

Ний не отказваме че на мюсюлманитъ принадлежи настоящето право да бждемъ *владѣющитъ народъ*, по това което ний намѣрваме несправедливо и неспасуно, то е дѣто са занимаватъ твърдъ малко сѣ казанията на *Танзимата* и дѣто са не притеглатъ къмъ високитъ служби всичкитъ каджрин и учени подданици, безъ разлика на племе, безъ разлика и на вѣра; това би било едно срдѣство да са смѣсятъ народитъ помежду си.

Нека мюсюлманитъ представятъ въ турско силата! нека бжде така. — Тѣмъ войската, морската сила, никой не имъ отказва тѣзи двойна служба, това двойно право. Тѣ сѣ отъ едно гордо и завоевателно племе. Нека защищаватъ другитъ подданици на Падишаха; но ако отдалечатъ Грѣцитъ, Армѣцитъ и пр. отъ обществнитъ власти, тѣ са лишаватъ отъ искусни управители и отъ помощта на просвѣтени хора.

Това що казвами е тѣй точно щото ний можемъ да дадемъ не единъ примѣръ. Колко не мюсюлмане мюшюри има? всѣки могатъ са пречете на прѣститъ на елната само рѣжа. Колко *балъ* има? не повече. На кое племе принадлежатъ *мюстешаритъ*? комахайъ всѣки сѣ мюсюлмани. Това наистина може би да е сѣ типна отъ нѣкой извѣрпени случаи за щото въ вѣрмето на Махмудъ паша имаше петима *мюстешари* християни.

Зрѣлището що ни показватъ високитъ административни служби са уѣща съвсѣмъ инакъ въ по високитъ служби. Тамъ е единъ изворъ на бъркотини, неправилности които башата на Нег. Величество Абд-ул-Азиза бѣше поискалъ да поразни и които предлежи на сина да премахне. Нека прочее всѣки поприща да са отворитъ за всѣки турски подданици; нека бждемъ спечелвани само чрезъ заслугата и дарбата; и, всѣки капто спомага за общото добруване, държавата тогазъ ще приеме единъ новъ вѣрвежъ; Българинътъ нѣма вече да са *мюсюлманъ* и *турчинъ*, а *гражданинъ* и *християнинъ*, нецѣтъ ще са предаде въ собственитъ си интересъ, безъ да мисли вече за вѣтрѣшитъ си раздори, и Грѣкътъ, като забрави панелинискитъ си теории, ще стане скоро работенъ и спитовенъ за наалчия, търговецъ, машиноураджия или художникъ.

Различнитъ народи въ Държавата иматъ това особито че способноститъ имъ сѣ различни; да са умѣе за ползуването отъ тѣзи способности, ето голѣмата точка; да ги направятъ щото всѣки да са спомогатъ за общото добруване, ето голѣмата цѣль. Най сплетенитъ машички сѣ направени отъ различни коделца, но които движени отъ една дадена сила, произвеждатъ само единъ единичкъ резултатъ. Силата, казахми е за Мюсюлманитъ; търкалата на държавата сѣ народитъ, които я населяватъ. Резултатъта е йоще непознатъ, Х-тъ на задаватъ остава да са рѣши.

Англичанитъ въ Индия дадохъ примѣръ. Тѣ привлечатъ при себе всѣки мѣстни жители като извършватъ наспротивъ тѣхъ въ управленето си една система която може да са опредѣли сѣ дума: *благосклонна* система. Като са прочетѣтъ *Хатти* за които е думата всѣки ще са уѣтри че намѣрениата на Султанитъ сѣ били благосклонни и най великодушни. Какъ са може та думи, излѣзли изъ уста, на които лжата е непозната нѣщо, не зематъ припознаването което заслужаватъ, приложението, което повеляватъ?

Участието на всѣки подданици на държавата въ общественитъ служби е толкось повече потребно, необходимо, защото то ще доведе единството слѣдвано отъ толкось много време, повѣренето, защото всѣки ще бждемъ увѣрени въ правосѣдието, добруването, защото всѣки, като е свободенъ да слѣдъ пѣтя си ще отиде тамъ дѣто бихъ да блѣснѣли каджринитъ, най-послѣ — добри финанци защото Европа като разбере успѣхитъ на правителството ще

работи да насърча неговитъ залѣгания. Отъ друга страна имотѣтъ на държавитъ пораста отъ довѣрнето на народитъ къмъ тѣхнитъ правителства.

Ако тѣзи свършенни равенство дору до надваряването на личната заслуга са придобие, тя ще има за резултатъ да прѣсѣче твърдъ любопитни безредия. Напримѣръ, гражданскитъ и поправителни сѣдилища иматъ сѣдници християни, които могатъ да осѣждатъ даже на *касторѣсно* наказанье, между това свидѣтелството на тѣхъ сѣдници не са приема отъ *Межкетата*, които сѣдятъ споредъ *Шериата*. Но това сѣществувало. Защо? Защото пазенето на *Хатти* не е свършена работа.

Като припомнимъ тѣзи славни 35-годишнина на 3 Септ. 1839 не е ли наша длъжностъ да поднесемъ почетъ на Султанъ Махмуда, справедливостъ на Абдулъ Меджида, неговъ послѣдователъ и да положимъ всѣкото си повѣрѣние въ високото великодушие на Н. Величество Абдулъ Азиза не само за строгото приложене на по-напредъ издаденитъ *актове*, но йоще за свършенното осѣществене на една программа, която неговитъ напредѣчни идеи често ни са карали да ожидами.

Между това Танзиматътъ е билъ знакъ наголемъ подобрѣвания; далечъ отъ насъ идеята да го похулимъ, но ако той днесъ е недостатъченъ при извършенитъ успѣхи, единъ царски *Хаттъ* който са издава отъ Султанъ Абдулъ Азиза щѣше да бжде увѣчаване на зданието. Иустинианъ въ предговора на своитъ постановления, прѣдъ да обезсмърти този паметникъ на Цариградско *право* не показва ли изворитъ изъ които е чърпалъ членовѣтъ на този незагубванъ кодексъ? И тѣй, за сега изворитъ на правото което има да са вѣстанови сѣ ясни и точни, тѣ сѣ Коранътъ, Хатти-Шерифътъ отъ 1839 и Хатти-Хумаюнътъ отъ 1856.

Има за извършване една велика правятъ задължително равенството на всѣки, ако имъ дадѣтъ свободата на печата, ако работятъ за тѣхното единство, за тѣхното смѣсване, за едно управление но еднакъ ако ги задѣлжатъ да приематъ потребното просвѣщение; ако основатъ научни, художнически и индустриални училища, народѣтъ ще трѣгне бърже къмъ своето добруване, къмъ напредѣкъ и къмъ обогатяването. Страннитъ ще отдадѣтъ честъ на намѣрениата и на работитъ. Положително е че успѣхѣтъ ще доведе унищожаването на капитулацитъ; истѣщаването на търговията, погасяването на дѣлта; просвѣщенето, голѣмината на държавата; и единството на народитъ, едно бждемъ толкось блѣскаво колкото е минѣлото на Османлитъ.

Ний мислимъ да празнуваме 35-тата годишнина на Танзимата като исками строгото прилагане на началата му и на началата на Хатти-Хумаюна. Нѣщо повече, като е обичай да са правятъ желаня когато са извършва една честита годишнина, ний искаваме смиренното си желание да видимъ Негово Величество че влѣзва безъ да са колебае, по примѣра на славния си дѣда, въ пѣтя на реформитъ като издаде третъ *Танзиматъ*, който ще бжде едно отъ най-хубавитъ титли на безсмъртието.

(Програ д'Орианъ.)

Дописки на «Напрѣдѣкъ».

—0—

ЦАРИГРАДЪ, 21 Октомврий 1874. Ако ви пишѣмъ тозъ пѣтъ не изъ *Орта-кѣю*, то не ще каже че нѣмаемъ новини за това цариградско предградие, дѣто днесъ за днесъ живѣе оязъ частъ отъ нашитъ, които държатъ крѣпкото на народочерковнитъ работи. Не! азъ ще продължавамъ да ви съобщавамъ онопа, което обстоятелствата ми позволятъ да научѣмъ отъ тамъ. И надѣвамъ са че читателѣтъ на «Напрѣдѣкъ» ще останатъ все повече и повече благодарни отъ свѣдѣнията които има да имъ съобщавамъ отъ Сръбско село. Вий познавате твърдъ добръ че побудителната причина, която ма е пободола да държѣ перото отъ много вѣрме на-

